

Postanowienie z dnia 8 grudnia 1998 r.

II UKN 351/98

Odwołanie od decyzji organu rentowego w sprawie wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników, wydanej na podstawie § 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.), kwestionujące zasadę obciążenia tymi składkami i obliczenie ich wysokości, nie powoduje przekształcenia sprawy o świadczenie - w sprawę o ustalenie, w której kasacja jest dopuszczalna bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia.

Przewodniczący: SSN Teresa Romer, Sędziowie SN: Zbigniew Myszka, Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 1998 r. sprawy z wniosku „S.-P.” Spółki z o.o. w S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w C. o wysokość składki na ubezpieczenie społeczne, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 5 lutego 1998 r. [...]

p o s t a n o w i ł:

o d r z u c i ć kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 10 grudnia 1997 r. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w C. z dnia 13 listopada 1995 r. w ten sposób, że ustalił, iż Spółka z o.o. „S.-P.” w S. nie ma obowiązku uiszczenia na rzecz organu rentowego kwoty 1.423,04 zł z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne oraz kwoty 3.482,50 zł z tytułu odse-

tek, łącznie 4.905,54 zł oraz zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 200 zł tytułem kosztów zastępstwa adwokackiego.

Sąd Wojewódzki uznał, iż pozwany organ rentowy niesłusznie obciążył wnioskodawcę obowiązkiem odprowadzenia składek na ubezpieczenie społeczne od wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników dodatkowo zatrudnionych na podstawie umów zlecenia i umów o dzieło za okres od lutego do lipca 1992 r. oraz za grudzień 1992 r. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego przeprowadzone postępowanie dowodowe z tychże umów oraz z zeznań świadków wykazało, że były to - zgodnie z nazwą - umowy o charakterze cywilnoprawnym, a nie umowy o pracę. Zgodnie więc z art. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub zlecenia w brzmieniu obowiązującym do dnia 21 lutego 1995 r., ubezpieczenie określone tą ustawą nie obejmuje osób, które zawarły taką umowę, jeżeli osoby te są równocześnie pracownikami zatrudnionymi w wymiarze czasu nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie albo są objęte odrębnymi przepisami w zakresie zaopatrzenia emerytalnego lub ubezpieczenia społecznego. Negowanie przez pozwanego organu rentowego charakteru umów zawartych w spornym czasie jest sprzeczne z zasadą swobody umów ustanowioną w art. 353¹ KC i oznacza wkroczenie w uprawnienia ustawodawcy.

Sąd Apelacyjny w Katowicach rozpoznając apelację strony pozwanej przeprowadził uzupełniające postępowanie dowodowe z umów o pracę z wszystkimi pracownikami, z którymi strona powodowa zawarła umowy zlecenia lub umowy o dzieło w czasie od lutego 1992 r. do lipca 1992 r., oraz z zakresu czynności tych osób, a ponadto z zawartych umów zlecenia i umów o dzieło i wyrokiem z dnia 5 lutego 1998 r. zmienił w ten sposób zaskarżony wyrok, że oddalił odwołanie.

Sąd drugiej instancji w wyniku oceny dowodów przyjął, że zawarte z pracownikami w okresie spornym dodatkowe umowy o dzieło i umowy zlecenia były fikcyjne. W istocie rzeczy bowiem pracodawca przez cały czas sprawował nadzór nad pracownikami, którzy byli wynagradzani według stawki godzinowej przyjętej w umowach o pracę, natomiast zakres umów o pracę niczym się nie różnił od zakresu prac przewidzianych w dodatkowych umowach. Wobec tego decyzja organu rentowego była zgodna z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.) oraz z § 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, zgłaszania do

ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.).

Od powyższego wyroku złożyła kasację Spółka z o.o. „S.-P.” w S. zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie przepisów: art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, § 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. powołanego przez Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku, art. 353¹ KC, art. 627 i art. 628 § 1 KC w związku z art. 69, art. 70 § 1 i art. 65 § 2 KC, art. 22 § 1 i art. 133 § 1 KP (sprzed nowelizacji), a także zarzucając naruszenie przepisów postępowania (które mogło mieć wpływ na wynik sprawy): art. 233 § 1, art. 236, art. 316 § 2, art. 328 § 2 KPC w związku z art. 391 KPC, ponadto naruszenie art. 381, art. 382 KPC i art. 262 § 1 pkt 1 KP w związku z art. 16 i art. 476 § 1 pkt 1 KPC, art. 108 § 1 w związku z art. 397 KPC.

Strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji pozwanego organu rentowego wraz z zasądzeniem na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

Pozwany organ rentowy wniósł o odrzucenie kasacji ze względu na jej niedopuszczalność wynikającą z wartości przedmiotu zaskarżenia albo o jej oddalenie z braku usprawiedliwionych podstaw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Według decyzji organu rentowego jej przedmiotem były składki na ubezpieczenie społeczne, które organ rentowy wymierzył wnioskodawcy za określony czas i w określonej wysokości. Podstawę powyższej decyzji stanowił § 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. Przepis ten przewiduje, że właściwy oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ma prawo wydać z urzędu decyzję „w sprawie wymiaru składek”, jeżeli zakład pracy nieprawidłowo obliczył kwotę należnych składek na ubezpieczenie społeczne pracowników. Już więc wydanie decyzji na podstawie wskazanego przepisu oznacza, że sprawa jest sprawą o wysokość świadczenia, a nie o ustalenie prawa lub stosunku prawnego - według przyjętego w teorii

prawa podziału na powództwa o zasądzenie świadczenia, o ukształtowanie oraz o ustalenie prawa lub stosunku prawnego.

Istota sprawy sprowadza się zresztą do tego, że Spółka „S.-P.” odprowadziła składki na ubezpieczenie społeczne od wynagrodzeń swoich pracowników, pomijając wynagrodzenie, jakie niektórzy z nich otrzymali na podstawie dodatkowych umów, nazwanych umowami zlecenia i umowami o dzieło. Strona pozwana zakwestionowała wysokość składek i z urzędu wymierzyła wyższe składki (wraz z odsetkami). Przedmiotem sporu jest w związku z tym żądanie zapłaty kwoty 4.905,54 zł. Wprawdzie sentencja wyroku Sądu Wojewódzkiego z dnia 10 grudnia 1997 r. ma brzmienie wyroku ustalającego, gdyż „ustala”, iż powodowa Spółka „nie ma obowiązku” określonego w zaskarżonej decyzji organu rentowego, jednak pozostaje faktem, że Sąd Wojewódzki rozstrzygnął o konkretnej kwocie, tj. 1.423, 04 zł z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i 3.482,50 zł z tytułu odsetek.

W odpowiedzi na kasację strona pozwana słusznie zauważyła, że w decyzji z dnia 13 listopada 1995 r. organ rentowy dochodził kwoty 4.905,54 zł i zobowiązał wnioskodawcę do jej zapłaty. Tym samym decyzja ta określiła przedmiot sprawy. Stała się nią wysokość wymierzonej składki na ubezpieczenie społeczne wynikająca z przyjęcia przez organ rentowy określonej podstawy wymiaru składek. Określony w ten sposób przedmiot sprawy nie uległ zmianie w związku z odwołaniem Spółki „S.-P.”, gdyż zgłoszony przez nią - w okolicznościach sprawy - zarzut, że obowiązek zapłacenia składek nie istnieje, jest równoznaczny z zarzutem bezzasadności żądania sformułowanego w decyzji.

Według art. 393 pkt 5 KPC kasacja nie przysługuje w sprawach o określenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Jest to więc pierwsza podstawa odrzucenia kasacji. Ponadto stosownie do art. 393 pkt 1 KPC kasacja nie przysługuje w sprawach o świadczenia, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięć tysięcy złotych, a w sprawach gospodarczych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Ze wskazanego przepisu wynika również, że do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia stosuje się odpowiednio przepisy o wartości przedmiotu sporu. Pozwany organ rentowy w decyzji z dnia 13 listopada 1995 r. zobowiązał stronę powodową do zapłaty kwoty 4.905,54 zł, a więc niższej niż ustawowe minimum. Co do tej kwoty wypowiedziały się również w swoich wyrokach Sądy obu instancji. Jest to więc druga podstawa odrzucenia kasacji. Nie może być przy tym przedmiotem zaskarżenia kasacją kwota 6.767,87 zł podana przez stronę wnoszącą kasa-

cję, gdyż wartość przedmiotu zaskarżenia kasacją nie może być wyższa niż wartość przedmiotu sporu.

Z art. 393⁵ KPC wynika, że sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym, między innymi, taką kasację, która jest niedopuszczalna. Gdyby jednak sąd drugiej instancji nie uczynił tego, odrzucenie kasacji należy - w myśl art. 393⁸ § 1 KPC - do Sądu Najwyższego.

Z tych względów i na mocy przytoczonych wyżej przepisów Sąd Najwyższy wydał postanowienie o odrzuceniu kasacji.

=====